

تزیین کاران لباس

پراکنده ترین و بی حقوق ترین کارگران بخش پوشاک و لباس بخش اول

هاله صفرزاده

کانون مدافعان حقوق کارگر- بخشی از مشکلات کارگران برای ایجاد تشکل، مربوط به پراکندگی کارگاه‌های کوچک است. کارگران در این کارگاه‌ها، از حقوق اولیه‌ای مانند حداقل حقوق، بیمه، عیدی، سنوات، حق مسکن و اولاد برخوردار نیستند. از آنجایی که برخی از این کارگاه‌ها، بسیاری از کارهای شان مانند کارهای دست روی لباس (ملیله دوزی، منجق دوزی، سنگ دوزی و...)، مونتاژ برخی قطعات الکترونیکی و... را به کارگرانی می‌سپارند تا کار را در خانه انجام دهند، این پراکندگی، در سال‌های اخیر بیشتر شده است و چون هیچ بازرسی کار هم در چنین کارهایی وجود ندارد، در نتیجه حق و حقوق کارگر، همان توافقی است که کارفرما با او انجام می‌دهد؛ توافقی اجباری که اگر به آن تن ندهد، باید از خیر کار نیز بگذرد.

گفت و گوی زیر ما را با شرایط کار و زندگی گروهی از این کارگران و مشکلاتی که با آن دست به گریبان اند، آشنا می‌کند.

تزیین کاران لباس

پراکنده ترین و بی حقوق ترین کارگران بخش پوشاک و لباس بخش اول

هاله صفرزاده

استثنای بی‌ترین شب زندگی هر دختر جوانی با لباس زیبای سفیدی همراه است که این شب را به خاطره‌انگیزترین شب زندگی‌اش تبدیل می‌کند. لباس‌هایی زیبا، پر از سنگ‌دوزی و پولک و تور و چین. وسواس زیاد عروسان برای انتخاب لباس مناسب و توقعات بسیار زیاد آنان طلب می‌کند که کار بسیار زیاد و دقیقی روی لباس‌ها انجام شود تا لباس تبدیل به آن چیزی شود که خریدار داشته باشد.

اما در چه پروسه‌ای انبوهی از پارچه‌های ساتن و تور و ... تبدیل به لباسی می‌شوند که سنگ‌های درخشان آن را تزیین و بی‌نظیر می‌کند؟ چه کسانی در این تغییر و تحول نقش دارند؟ سری به مزون‌های لباس عروس زدیم و سراغی از تزیین‌کاران و کار دست‌زنان گرفتیم. در هیچ مغازه‌ای آنان را نیافتیم. چرا که این کاری است که در منزل انجام می‌شود. تزیین‌کاران و کار دست‌زنان ناپیدایان همیشه حاضر که بدون آنها هیچ لباس عروسی، لباس عروس نمی‌شود و هیچ مزونی نمی‌تواند به کارش ادامه دهد. به سختی توانستیم دو تن از این تزیین‌کاران را بیابیم و گفت و گویی با آنها داشته باشیم. حرف‌ها آنقدر گویاست که نیازی به هیچ تفسیر و تحلیلی ندارد. زندگی سخت این توان را به انسان می‌دهد که شرایط زندگی‌اش را دقیق‌تر و علمی‌تر از هر متخصصی تحلیل کند.

در گشت و گذار در فروشگاه‌های لباس عروس، در بعد از ظهر جمعه، در مغازه‌ای بسیار کوچک با خانمی آشنا شدیم که خودش تا سال قبل کار دست انجام می‌داده و تزیین لباس عروس را برعهده داشته است. پسرش همراهش بود. پای صحبت او نشستیم. برایمان درهایی به دنیای این بخش خاموش و ناپیدای بازار کار لباس عروس گشود.

- مغازه مال خودتان است؟

- اجاره‌اش کردم. ولی مدیریتش با خودم است.

- از کارتان راضی هستید؟

- نمی‌شه گفت خیلی راضی. تازه این کار را شروع کردم. توی یک سال نمی‌شه گفت که راضی هستی یا نه. ولی بد نبوده. کلا من راضی هستم. نمی‌گویم درآمد انبوه بوده ولی خرج خودش را در آورده و برای من هم چیزی داشته. البته در حد مزون نبوده خوب من تجربه‌های مزون‌داری را ندارم. این کار شگردهای خاص خودش را داره. وقتی وارد کار می‌شی باید با پیچ و تابش، پیچ و تاب بخوری. ولی برای خودم با این وقتی که می‌گذارم بد نبوده. این کار تمام وقت است. از صبح تا شب را برای کار

می‌گذاریم. باید نه و نیم صبح تا نه و نیم شب سر کار باشیم. ساعات کار مزونی زیاد است. یک خیلی وقت‌ها فرصت نهار خوردن هم نداریم. درآمدی که در این ۱۲ ساعت کار داره، اگر کارمندی ببینیم، بد نیست. چون کار را دوست دارم.

- **پسرتان چی؟ چه کار می‌کنه؟**

- پسرم با ما همکاری می‌کنه. تابستان که با تلویزیون و مشغله‌های خودش و زمستان هم مدرسه و درس. شب‌ها من فقط می‌رسیدم که ازش بپرسم درسی چیزی داری ازت بپرسم یا نه.

- **همسرتان چی؟**

- همسرم کمک و هم حرفه‌ای خودم هست. این مغازه را با هم داریم. کارمند ثابتی ندارم. چون کسی که مثل خودم کار بکنه پیدا نکردم. کارمندهای موقتی که بودند یا من ازشان راضی نبودم یا ایشون از من راضی نبوده یا ساعات کار اذیتش می‌کرده...

- **شوهرتان همیشه همراهتان بوده و یا بعد از اینکه مغازه را بازکردید با شما همکاری می‌کند یا...**

- نه کار قبلی‌اش که تولید کننده پوشاک مردانه بود که ورشکسته شد و یک مدت مشاور املاک بود و در دو سال گذشته همیشه همراه خود من بود. خیلی با حوصله است. خیلی از تندی‌های من را تحمل می‌کند و همیشه بهمین می‌گفت اگر به عنوان کارگر در یک رستوران کار می‌کردی بیشتر درآمد داشتی. این همه زحمت می‌کشی خرج کار و مزد همکارانت را نقد می‌دهی و آخرش ته جیب خودت هیچی نمی‌ماند. آخرین پارتی کارم شهرپور پارسال بود. صاحب کار آنقدر دستمزد را نداد تا شد شب عید. وقتی رفتم سراغش، خیلی راحت به من گفت: "من از آدم نوکیسه خیلی بدم می‌آید که همه‌اش حرف پول می‌زنند." گفتم: "شما ۶ ماه است که پول منو ندادید، آن وقت من که مزد خودمو می‌خواهم نوکیسه‌ام؟" هنوز هم مونده که پول منو بدهد.

- **لباس‌ها را خودتان می‌دوزید؟**

- نه خیاط‌های عزیز زحمتش را می‌کشند. حتا دیزاین (طراحی) کلی لباس و طرح‌های اصلی هم به عهده‌ی تزیین کارهاست. من اگر کار دستی داشته باشه خودم انجام می‌دهم. بدو و بیای خیاطی و ... کارها به عهده‌ی من است. تقریباً ۹۰ درصد کار مغازه را خودم انجام می‌دهم.

- **کار تزیین یک دست لباس چقدر وقت می‌گیرد؟**

- یک لباس کم کار، حداقل سه ساعت.

- **اگر بخواهد مزد پرداخت بشود. چقدر باید مزد پردازید؟**

- اگر من بخواهم یک تزیین کار بگیرم باید با شرایط منطقه‌ام پیش بروم و عرف محل را رعایت کنم. مثلاً من خودم برای یک همچو کار سه ساعته با تمام هزینه‌ی خرج کار یک چیزی بین ۱۵ تا ۲۰ هزار تومان می‌گرفتم. که بین ۵ تا ده هزار تومان خرج کار می‌شد. یعنی برای سه ساعت کار حدود ۸ تا ده هزار تومان، که البته حقوق ثابتی نمی‌توانست باشد. چون همیشه کار نیست. فقط در فصل کار، کار هست. کار دست این مشکلات را دارد. درآمدش هم به صورت نقد پرداخت نمی‌شود، هیچ جا! این کار شرایط خودش را دارد که نقد و نسیه است و بیشتر نسیه است. چک‌های درازمدت و آزار و اذیت‌های موقع پرداخت و...

- **چند سال به این شکل کارمزدی کار می‌کردید؟**

- ۸ سال

- **۸ سال کار را می‌گرفتید و در خانه انجام می‌دادید؟**

- کار را می‌گرفتم و با دوستانم کار را انجام می‌دادیم. وقتی کار زیاد بود خودم به تنهایی نمی‌توانستم با چند تا از دوستانم همکاری می‌کردم. یک وقت باید ۴ تا کار را تحویل می‌دادیم. کار را من می‌گرفتم. چون مغازدارها من را می‌شناختند. دستمزدشان را خودم نقدا می‌دادم. یک پورسانت برای خودم برمی‌داشتم. خرج کار را کم می‌کردم و می‌گفتم خوب ده هزار تومان برای دستمزد شما مانده که من مثلاً دو هزار تومانش را برمی‌داشتم. هر دو طرف راضی بودیم.

- **مشکلات کار تزیین کاری با دست چی هست؟**

- کار سخت زمان گیر و درآمد کم. کل لباس عروس با تزییناتش است که به فروش می‌رسد. یک اسکلت خالی لباس نمی‌تواند به فروش برسد. شاید ما کارهایی داشتیم که کل لباس کار دست بود با یک مزد ناچیز. من خودم کاری داشتم که یک هفته من با چند نفر روی آن کار کردیم و وقتی که به پای حساب و کتاب و کتاب رسیدیم در آخر خونه پُرش ۵۰ هزار تومان برایمان ماند.

- یک همچو لباسی را چند می‌فروشند؟

- بستگی به مزونش داره. از ۵۰۰ هزار تومان می‌فروشند تا مزون... که دو میلیون تومان می‌فروشد.

- چقدر برای مزون‌دار می‌ماند؟

- خلی زیاد. مزد خیاطی، هزینه پارچه و... را هم که حساب کنید فکر می‌کنم یک چیزی حدود ۱۵۰ تا ۲۵۰ هزار تومان در می‌آید. که اگر مزون خوبی باشه به نام باشه و جایگاه خوبی در منطقه داشته باشه می‌تونه آن کار را تا سقف دوتومان هم بفروشد.

- یکی دیگه از مشکلات اینه که تسویه کار منوط می‌شود به تحویل کار بعدی. همین طور تسویه یک کار به کار بعدی و در این میان فقط پرداخت‌های اندکی است و وقتی می‌رسد به حساب اصلی. چون حساب زیاد شده دیگه برای‌شان سخت است آن را بپردازند. آن وقت چک‌های طولانی مدت که بسیاری‌شان برگشت می‌خورد. نمی‌دانم کجای دنیای برای دستمزد کارگر چک در نظر می‌گیرند؟ من بیشتر اوقات مشکلم این بود. از اول این گونه کار می‌کردم که می‌گفتم کار من نقدی است چک قبول نمی‌کنم. اگر نمی‌خواستند کار را انجام نمی‌دادم. با هر کسی کار نمی‌کردم و هر کسی هم با من کار نمی‌کرد. از روز اول می‌گفتم من به عنوان یک کارگر آمده‌ام و هیچ پشتوانه‌ای ندارم. من چک زیاد دارم که برگشت خورده. با چند تا تولیدی کار می‌کردم وقتی چک‌هایشان برگشت خورد، رفتم دیدم اصلاً نیستند. ورشکست شده بودند یا از آنجا رفته بودند و دست من به جایی بند نبود. تصمیم دارم یک تابلوی کویسم با این چک‌ها درست کنم.

- چند درصد از کاری که می‌توانستید بگیری بابت نقد کار کردن‌تان کم می‌شد؟

- خیلی. لباس شب که کلا قطع شد. هیچ تولیدی لباس شبی نقدی کار نمی‌کند. چون روی تیراژ هستند و تعداد کار و مبالغ بالاست. مگر بر فرض لباسی را که باید با ۵ هزار تومان دوخته شود بگویند من با هزار تومان می‌دوزم. خوب ۴ هزار تومان خیلی است برای صاحب تولیدی. در این صورت با شما نقدی کار می‌کند. ولی در کار عروس خوب بودیم تا اینکه از پارسال یک عده کارگر افغانی آمدند تو کار عروس. چون قبلاً تو کار عروس فقط تکه‌های کوچک را می‌دادند به افغانی‌ها. جرات نمی‌کردند کل کار را بدهند. چون استرس اینکه کار تحویل مشتری است و ممکن است خراب شود نمی‌گذاشت این کار را بکنند. ولی از پارسال تا به حال کار ما کلا افت کرد. خود من شخصاً با سه تا مزون خوب منطقه کار می‌کردم نقداً هم کار می‌کردم توی یکیش، یکی آمد که افغانی هم نبود قیمت پایین تر داد و صاحب مزون هم کلا کار را با من قطع کرد و دو مزون دیگه هم شروع کردند با افغانی‌ها کار کردن، چون آنها قیمت بسیار پایین‌تری را می‌دهند و این طوری راندمان کار ما پایین آمد.

- برای یک لباس عروس که ده هزار تومان قیمت تزیین آن است یک خانم افغانی چقدر می‌گیرد؟

- سه هزار تومان با هزینه خرج کار. شاید دوهزار و پانصد تومان خرج کار است. یعنی در واقع دستمزدش می‌شه ۵۰۰ تومان. ولی برای افغانی‌ها صرف می‌کند چون اکیپی کار می‌کنند. ده تا لباس هم بدوزند برایشان صرف می‌کند. تیراژ کار بالایی دارند. ما خانم‌های ایرانی کار خانه‌داری هم داریم. شاید چند ساعتی را در روز به این کار اختصاص دهیم. ولی آنها دسته‌جمعی کار می‌کنند. تعدادی از فامیل‌های نزدیک در یک خانه جمع می‌شوند یکی کار آشپزی و کارهای خانه را برعهده دارد و بقیه بی‌وقفه کار می‌کنند. ۵۰۰ گیوری که من ده روزه می‌آوردم، آنها دو روزه تحویل می‌دادند.

- خودشان می‌آیند کار را می‌گیرند یا واسطه‌ای برای آنها کار می‌برد؟ منظورم کسانی است که خودشان کار نمی‌کنند فقط کار را تحویل می‌گیرند ولی بیشتر دستمزد مال آنها می‌شود.

- نه واسطه‌ها کار را می‌گیرند. من چند نفر را می‌شناختم که آقا بودند. کار را می‌گرفتند می‌بردند اطراف شهریار پخش می‌کردند. بعد هم جمع می‌کردند و یک مزد اندک به آنها می‌داد. بیشتر دستمزد هم نصیب خودشان می‌شد بدون اینکه کاری انجام داده باشند، فقط رفت و آمد می‌کردند. من حتا کارگران متوسطی را می‌شناختم که بعد از آشنا شدن با سود فراوان این کار، وارد این کار شدند و در عرض یک سال صاحب خانه شدند.

- چند نفر در کار تزیین لباس عروسند؟ هیچ آماري دارید؟

- آمار دقیقی که نیست ولی فکر می‌کنم ده ۱۲ نفرشان را می‌شناسم. از لباس عروس گرفته تا لباس بچه و لباس شب و... فکر می‌کنم حدود دویست نفری بشوند. آن هم فرد اول کار که خودش مستقیماً با تولیدی‌ها در تماس است.

- چرا دستمزد کار تزیین لباس اینقدر پایینه؟

- خوب نمی‌دهند.
- **چرا بیشتر نمی‌دهند؟**
- چون اعتقاد دارند من به این کار نیاز دارم. من دنبال این کار آمده‌ام. شرایط شرایط آن‌هاست و من باید بپذیرم.
- **هیچ جوری نمی‌شه کسانی که این کار را انجام می‌دهند بخشی از شرایطشان را به کارفرماها تحمیل کنند؟**

- ببینید من خودم پارسال بعد از این که مزدم را ندادند سر مشکلی که داشتم رفتم اتحادیه صنف پوشاک و گفتم می‌خواهم بدانم در این اتحادیه جایگاهی هست برای چنین قشری، برای حمایت از ما تزیین کاران دست؟ سندیکایی چیزی که ما بخواهیم خودمان فعالیت بکنیم. گفتند نه چنین جایی وجود ندارد. خیلی وقت‌ها نیروی کار دست کاری را انجام می‌دهد که بابت آن توافقاتی با کارفرما کرده است. بعد که کار را تحویل داد زمان تسویه، (چون زمان تحویل کار و تسویه فرق می‌کند) اصلاً آن قیمت توافقی انکار می‌شه.

- **مگر آن توافق شفاهی است ؟**

- بله. هیچ مغازه‌داری توافق کتبی نمی‌دهد. مثلاً در مورد کاری که تماماً کار دست باشه از دنباله و بالاتنه و دامن و... مثلاً من توافق می‌کنم ۳۰۰ هزار تومان با خرج کار. زمان کار هم مشخص می‌شود. کار تمام می‌شود می‌رسد به دست مزون‌دار. مزون‌دار آن کار را کمتر از سه میلیون تومان نفروخته ولی به پای حساب و کتاب که می‌رسه می‌گه: "خانوم مگه شهر هرته. مگه پول علف خرسه که من ۳۰۰ هزار تومان به تو بدهم بابت تزیین یک لباس. خونه پرش به شما بخوام بدهم ۷۰ الی ۸۰ هزار تومان است." من خودم دو بار سر این چنین مسایلی به اتحادیه رفتم که چرا باید چنین چیزی باشه؟ گفتم شما یک جایگاهی را مشخص کنید که به مسایلی مثل مسایل ما رسیدگی کنند. ولی نکردند.

- **اتحادیه صنف پوشاک رفتید یا صنف عروس هم برای خودش اتحادیه‌ای دارد؟**

- لباس عروس فروش‌ها. در حقیقت فقط اتحادیه‌ی خیاط‌هاست می‌روی و آنجا شما را معرفی می‌کنند که با فلان مشاور می‌توانید صحبت کنید. به من گفتند ما فقط می‌توانیم اگر جنسی را به شما گران فروخته‌اند رسیدگی کنیم یا اگر لباسی را دوخته باشند و خراب باشد ما رسیدگی می‌کنیم. یعنی به شکایات مصرف کننده‌ها رسیدگی می‌کنند. ولی اینکه من به عنوان تزیین کار، بخشی از کار را گرفته باشم و برده باشم خونه کلی روش کار کرده باشم و در حق من اجحافی شده باشه، نه رسیدگی نمی‌کنند؟

- **چرا؟**

- چون قانون کاری وجود ندارد.

- **قانون کار که داریم.**

- قانون کار داریم ولی فکر می‌کنم در آن قانون کار موادی برای همچو مسایلی وجود نداره. من نخوندمش ولی فکر می‌کنم نیست که وقتی می‌ری اتحادیه چنین جوابی را بهت می‌دهند.

- **فکر می‌کنی اگر خود کسانی که این کار را انجام می‌دهند، خودشان دور هم جمع بشوند اتحادیه یا سندیکایی تشکیل بدهند که از حقوق‌شان دفاع کنند می‌توانند به بخشی از حق و حقوق‌شان برسند؟**

- اگر واقعاً بشه که یک چنین اتحادیه یا صنفی را تشکیل داد آره می‌شه به حق و حقوق‌شان برسد.

- **خودتان چقدر پیگیری کردید؟**

- وقتی من رفتم اتحادیه اصلاً خودم پیشنهاد دادم که خودم این بخش را راه می‌اندازم، بخشی که دنبال منافع کارگران باشد

گفتم فقط شما منو آشنا بکنید. من دیپلمه هستم و کمی سرم می‌شود، به من قانون کار را یاد بدهید من به آنها آموزش می‌دهم و من آنها را آشنا می‌کنم و این بخش برود زیر نظر اتحادیه که هیچ اجحافی به من کارگر نشود، منی که زحمت کار روی دوش من است، شبانه روزی برای بعضی کارها زحمت می‌کشم تا نتوانند به من بگویند: "پول مگه علف خرسه که من همین طوری به تو بدهم." ولی گفتند نمی‌شود. سر آن دو موردی که من به مشکل برخوردم من سر تعهدی که کرده بودم کار را تحویل دادم بی‌ریا کار کردم ولی موقع تسویه که با من این برخورد بد و زننده شد تصمیم گرفتم که یک جایی دنبال این مساله بروم هر

دو دفعه هم تا اتحادیه رفتم ولی هیچ نتیجه‌ای نگرفتم. در دادگاه، شورای حل اختلاف هم رای به نفع من صادر شد. ولی کارفرما برای شرکت در جلسات دادگاه اصلا نیامد چون آشنا داشت، من دستم به جایی بند نشد و بعد از ۸ ماه از طریق یک واسطه‌ای به پولم آن هم خیلی کم رسیدم نه آن مقدار که واقعا حقم بود. درحالی که اگر با این پول ۸ ماه قبل چند کیلو برنج هم خریده بودم دوبرابر شده بود. وقتی دیدم که خیلی راحت توی اتحادیه جواب سربالا به من می‌دهند دیگر ولش کردم.

- **خوب اصلا اتحادیه صنف پوشاک مگر چیست؟**

- چیزی که به من گفتند این بود: "اینجا فقط به تخلفات فروش و خیاطی رسیدگی می‌شود."

- **یعنی اتحادیه‌ی کارفرماهاست نه کارگرها؟**

- آره. خب پس طبیعیه که اتحادیه کارفرماها نمی‌آید به کارگرا کمک کند که اتحادیه بزنند که حقشان را از کارفرمایان بگیرند.

- **هیچ جای دیگر مراجعه نکردید؟ مثل وزارت کار و...**

- نه فقط تصمیم گرفتم کار دست را کنار بگذارم. دو ماه بعد از موضوع دوم من دیگه کار دست نکردم بعدش هم وارد بازار

شدم و با سرمایه‌ی اندکم کار می‌کنم و...

- **فکر می‌کنید چند نفر دیگر مثل شما دنبال این باشند که تشکلی درست کنند؟**

- فکر نمی‌کنم کسی دنبالش باشد. همان موقع من به چند نفری از همین کار دست‌زن‌ها زنگ زدم. گفتم می‌تونیم با هم

باشیم کار اصلی این کار با ما تزیین کارهاست. خیلی راحت به من خندیدند. می‌گفتند: "مگر بیکاری. توی مدتی که می‌خواهم

دنبال تشکیل اتحادیه باشم می‌تونم چند تا کار بیشتر بدوزم.

- **اصلا چرا این طوریه؟ بهش فکر کرده‌اید؟**

- فکر می‌کنم علتش بی‌سوادی نیروی کار است. چون آگاهی از حقوق خودشان ندارند. جایگاهی را که باید از آن طریق

وارد بشوند تا حقوقشان را بگیرند نمی‌شناسند و همین طور احتیاج مبرم‌شان باعث می‌شود که واقعا تن بدهند به شرایط بازار. ما

خیلی خانواده‌هایی را داریم که از این راه امرار معاش می‌کنند وقتی ما کسی را داریم که می‌آید و به من مزون‌دار می‌گوید قیمت

کار من این است و من کمتر نمی‌زنم. من خیلی راحت می‌گویم خوب زنن. من کس دیگری را دارم که با قیمت پایین‌تر همین کار را

می‌زند من زمانی کار لباس شب انجام می‌دادم. کارم رو تیراژ بود. یعنی هر پارتی کارم روی ۷۰ یا ۸۰ دست کمتر نبود. بهو

می‌دید که من ۵ مدل کار را می‌بردم خونه. خیلی راحت یک هزینه سنگین روی خرج کارش و زمان زیادی برای دوختش. بعد که

می‌رسیدیم به حساب و کتاب طی می‌کردیم که مثلا من این کار را با این خرج کار، این قیمت می‌زنم. خیلی راحت می‌گفت: "نه

خانم فلانی آمده و سه هزار تومان کمتر از شما می‌زند. برای من تولید کننده ۳۰۰ تا سه هزار تومان خودش مبلغی است که

می‌تونم صرفه‌جویی کنم." همین باعث می‌شد که من از کار لباس شب و تی‌شرت بیام بیرون. چون دیدم تو تیراژ بالا و با این

قیمت‌ها اصلا نمی‌شود کار کرد. در لباس عروس دو یا سه تا بالاتنه است و آن بنده خدایی که می‌نشیند کار را انجام می‌دهد

بابت ده هزار تومان کار انجام می‌دهد نه بابت هزار تومان. کار یک تاپ لباس شب برابر یک بالاتنه عروسه، ولی بابت لباس شب ما

فقط هزار تومان می‌گیریم.

- **چرا دستمزد تزیین لباس شب اینقدر پایین است؟**

- به خاطر سری بودنش. لباس عروس چون شخصی دوخته می‌شه اینقدر بالاتر است.

- **تزیینات لباس‌های شب را دیده ام، کار زیادی می‌برد ولی مزد لباس شب اینقدر پایین‌تر است؟**

- درسته کارش خیلی بیشتر است چون تنوع خرج کار بیشتر است. توی یک لباس شب از ۴ نوع خرج کار باید استفاده

بشه. این سرعت کار دست را پایین می‌آورد. من مجبورم یک آن از این نوع سنگ استفاده کنم بعد باید بروم سراغ آن پولک

ومروارید. دور خودم را با ۴ نوع خرج کار پر کنم. خب باید زمان بیشتری صرف کنم، حتا اگر طرح‌ها ساده‌تر باشد. اگر من در روز

بتوانم ۲ تا لباس عروس بدوزم فقط ۳ تا لباس شب را می‌تونم بدوزم. ۲ تا ده هزار تومان با ۳ تا هزار تومان خیلی فرق می‌کند.

- **کسانی که تزیین لباس شب انجام می‌دهند با کسانی که لباس عروس را تزیین می‌کنند متفاوتند؟ یعنی**

یک تعداد خاصی کار لباس عروس را انجام می‌دهند و یک تعداد دیگه کار لباس شب؟

- نه کسانی که لباس عروس می‌دوزند، لباس شب را هم می‌دوزند، چون نمی‌خواهند بیکار باشند نیاز به درآمد دارند به آن

کار (تزیین لباس شب) هم تن می‌دهند با همجو درآمدی...

- آنها هم در خانه کار می‌کنند؟ اصلا جایی هست که کار تزیین لباس را در محل کار انجام دهند، مثل کارگاهی چیزی؟
- کلا کار دست توی خونه انجام می‌شود. مگر یک کارهای عجله‌ای باشد که از من فروشنده بخواهند آن را در مغازه انجام دهم. آن هم کارهایی است که زمان بسیار کمی را می‌برد. یعنی باید یک حقوق ثابت بدهند که کسی بنشیند اینجا و این کار را انجام بدهد. برای مزون‌دار صرف می‌کنه که همچوکاری بکنه اما مزون‌دار دنبال این است که از هزینه‌هاش کم بکنه تا جوابگوی هزینه‌ی بالای مغازه باشه. اجاره بالا، آب و برق و گاز و مالیات و... نیروی کار در خانه کم هزینه‌تر و بی‌دردسرت‌تره. هزینه‌ی یک نیروی کار ثابت حداقل روزی ۲۰ هزار تومان است. ماهی ۶۰۰ هزار تومان دستمزد می‌گیرند به اضافه‌ی پورسانتی که می‌گیرند. بابت ۱۲ ساعت کار. البته بین ۳۰۰ تا ۶۰۰ هزار تومان با پورسانت‌های متفاوت.
- **با بیمه یا بدون بیمه؟**
- (با خنده) بدون بیمه اصلا فکر نمی‌کنم اینجا کسی را بیمه بکنند.
- **اینجا بیمه خنده داره؟**
- آره. مگر اینکه کل حق بیمه را از حقوق‌شان کم بکنند. دیشب با یکی از فروشنده‌ها صحبت می‌کردم گفت اسم منو به عنوان مشاور برای اداره بیمه رد کردند چون اینجا تولیدی نیست که حق بیمه‌ی یک کارگر را برابرم بردازند، ماهانه ۱۵۰ هزار تومان از حقوقم کسر می‌شود بابت حق بیمه. یعنی دریافتی‌ام ۶۰۰ هزار تومان بودم حالا ۴۵۰ هزار تومان می‌گیرم.
- **می‌دانید که از این حق بیمه ۷ درصدش مال بیمه‌شده است و بقیه‌اش را کارفرما باید بدهد.**
- نمی‌دانستم. خب باید بدهند ولی نمی‌دهند. می‌دانید چون کار اصلا ریشه‌ای درست نیست. من می‌گویم اگه کارها بر روی روال درستش باشه، حق همه ادا می‌شود. ولی اینطور نیست. من مزون‌دار زیر سوال نیستم که چرا فروشنده‌ای که اینجاست بیمه نیست؟ چقدر از حق بیمه‌اش را خودت می‌دهی؟ حقوقش چقدر است؟ این نیست که حقوق از طریق بانک یا حسابداری پرداخت شود. دستی پرداخت می‌شود. هیچ مدرکی نیست که تو اینجا کار می‌کنی و حقوقت چقدر است...
- **مگر مامورای بیمه از اینجا رد نمی‌شوند؟**
- چرا فراوان؟
- **خوب سرکی هم توی مغازه‌ها نمی‌کشند؟**
- فروشنده‌ها تهدید می‌شوند و توجیه می‌شوند که نگویند اینجا کار می‌کنند. بگویند مثلا من فامیل‌شان هستم و فقط امروز اینجا هستم برای کمک آمدم یا برای دیدن و ...
- **آنها هم می‌دانند که دروغ است...**
- خوب معلومه...
- **چیزی هم می‌گیرند بابت اینکه چشم‌شان را ببندند؟**
- خانم خیاطی می‌گفت در کارگاهی مامور بیمه آمد. قبلا به آنها گفته بودند که اگر مامور آمد فلان کار را بکنید و نگویید که اینجا کار می‌کنید. یک دفعه که مامور آمد آنها را همه توی دست شویی کردند تا مامور رفت، ولی بار دیگر مامور ناگهانی آمد و نشد کاری بکنند. اسم همه را در لیست بیمه رد کرد. ولی صاحب کارگاه رفت و آشنایی پیدا کرد و پولی خرج کرد و به راحتی همه را از لیست درآورد.
- **حالا شما بیمه هستید؟**
- از پارسال خودم را توی یکی از این شرکت‌های بیمه خصوصی بیمه عمر کردم. یک بیمه درمانی دارد که همان خدمات درمانی است با بیمه تکمیلی و بعد از بیست و دو سال هم یا یک پولی به شما می‌دهد و یا اینکه همان پول را به صورت حقوق ماهیانه به شما می‌دهد. الان ماهی ۵۰ تومان می‌دهم بعد از ۲۲ سال ۱۲۷ میلیون خواهم گرفت.
- **چرا بیمه‌ی خصوصی؟ تامین اجتماعی نرفتی؟**
- رفتم دنبال بیمه تامین اجتماعی. خویش‌فرما. حق بیمه‌اش خیلی گران است. برای هر نفر ماهانه ۷۰ هزار تومان. ما که همه‌ی سال کار نداریم، در آن ماه‌های بیکاری پرداخت این حق بیمه برایمان غیرممکنه.
- **مگه کار شما چه جوریه؟**

- شش ماه از سال خوب است. سه ماه بد نیست. سه ماه هم اصلا کار نیست.
- **در این سه ماه هم سرکار می‌آیید؟**
- آره مجبوریم.
- **هیچ وقت می‌شه که کارگران اعتراضی به این شرایط بکنند؟**
- نه هیچ وقت. برای این که کارشان را از دست ندهند... اکثرا کسانی هستند که از قشر ضعیف جامعه هستند. آگاهی‌شان از حق و حقوق، ساعات کارشان، بیمه‌شان و... کم است. ترجیح می‌دهند با شرایطی که دارند، بسازند. فکر می‌کنند شرایط کاریشان همین است. یعنی برایشان این طوری جا انداخته‌اند که عرف این کار این گونه است و باید این طور باشد و اگر نمی‌خواهی کسی دیگری هست که جای توکار را انجام دهد.
- **یعنی واقعا هیچ راهی برای تغییر این شرایط نیست؟**
- نمی‌دانم؟ واقعا دلم می‌خواهد جواب این سوال را پیدا کنم... یک چیز دیگر هم هست و اینکه همبستگی بین کارفرماها بیشتر است تا کارگرا. این برمی‌گردد به مشکلات اقتصادی که در خانواده دارند. یعنی تحت هیچ شرایطی نمی‌خواهند این حداقل درآمدی را که دارند از دست بدهند. می‌گویند اگر همین را هم از دست بدهیم دیگر چیزی نداریم که با آن زندگی کنیم به خاطر همین هم هیچ همبستگی با هم ندارند تا بتوانند دنبال سندیکایی اتحادیه‌ای بروند. دنبال قانونی بروند که از طریق آن بتوانند حقشان را بدست آورند... نه همچو همبستگی‌ای ندارند.
- **گفتید که قانون کار را نخوانده‌اید؟**
- تا آنجایی که من می‌دانم قانون کار همیشه حامی کارگر بوده اما روی کاغذ. توی محیط بازار روی کاغذ آن را می‌شناسند ولی به صورت عملی، نه! برای من کارگر هیچ حقی غیر از آن حقوقی که در ماه دارم، نمی‌شناسند. در مقابل اعتراض من فقط این جواب را می‌دهند: "ناراحتی برو". غیر از این هیچ جوابی نیست.
- **شنیده‌اید که می‌خواهند قانون کار را عوض کنند؟**
- نه. ولی امیدوارم قانون به نفع این قشر بشه. هر چند من خودم را از این مسایل کنار کشیدم. خودم کارفرمای خودم هستم. و اگر درآمدی دارم متعلق به خودم است. تحت فشار مزون یا فلان تولیدی نیستم که کار منو بیاد تسویه کند.
- **در این قانون کار جدید که می‌خواهند تصویب شود حق و حقوق کارگر کمتر می‌شود؟**
- نه! پس از این که هستیم بدتر می‌شویم. من کارفرما همیشه دنبال این بودم که از توی قانون برای خودم بزرگترین ماهی را بگیرم. حالا اگر این طوری قانون عوض بشود صد در صد شرایط برای ما بدتر می‌شود.
- **فرض کنید در این قانون جدید می‌خواهیم موادی باشد که به نفع کارگر باشد قانون کاری که اجرا هم بشود چه موادی باید در آن قانون باشد؟**
- دستمزد کارگر با ساعات کارش تعیین شود و با سختی کارش. یعنی دو نفر به یک میزان کار می‌کنند ولی کار یکی سخت‌تر از دیگری است. انصاف نیست دستمزدشان یکی باشد.
- **فقط ساعات کار و سختی کار؟**
- نمی‌دانم!
- **تورم چی؟ سختی کار شما پارسال و امسال فرق نکرده ولی قیمت‌ها خیلی فرق کرده؟**
- حقوق و دستمزد باید به حدی باشه که نیازهای روزمره از نظر مسکن و پوشاک و غیره تامین بشه. بیمه هم داشته باشند. اگر گذر کارگر به بیمارستان کشیده شود یا باید پول داشته باشد، (که کارگر هیچ وقت پول نداره) پس باید بیمه داشته باشد که بتواند جراحی کند و درمان کند.
- **حقوق اصلا چیه؟ فقط همین دستمزدی است که کارفرما می‌دهد؟ مثلا عیدی، پاداش، حق سنوات جزو حقوق نمی‌شود؟**
- نگاهی از سر تعجب می‌اندازد و می‌خندد.
- **چیز عجیبی گفتیم؟ حرف‌هایم خنده‌دار است؟**

- آخر اینها را که می‌گویید را اصلا ما ندیده‌ایم. چون ندیدیم خب نمی‌دانیم هم که اینها هم جزء حقوق هستند. در مخیله‌ام جای نمی‌گیرد. تنها یک جایی که کار می‌کردم آخر سال یک پورسانتی از فروش کارهای‌مان می‌داد ولی بقیه جاها نه.
- **چه کار باید کرد که کارفرما به هر بهانه‌ای کارگر را اخراج نکند؟**
- کاری نمی‌شود کرد. وقتی کسادی کار باشد اولین جایی که صرفه جویی می‌کند نیروهای کاری‌اش را بیرون می‌کند برای صرفه جویی. مگر اینکه یک پولی را برایش در نظر بگیرند که چند صباحی را بتواند با آن زندگی کند تا کار جدید پیدا کند.
- **می‌دانید که در قانون برای کارگر بیمه‌ی بیکاری در نظر گرفته شده است؟ اگر اخراج شود و وزارت کار تشخیص دهد که اخراج بی‌دلیل بوده کارفرما باید او را برگرداند و یا او را راضی کند و مثلا یک ماه بابت هر سال به او بدهد و یک مدتی هم می‌تواند از بیمه بیکاری استفاده می‌کند.**
- خوب اینها برای کارگرانی است که همیشه هستند. ولی کارگرانی هستند که فصل کار هستند و بقیه سال نیستند، چی؟ قانون کار باید برای این‌ها هم حق حقوقی در نظر بگیرد که تزیین کارها جزو آنها هستند.
- **چه کار باید کرد تا قانون کار اجرا شود؟**
- من فقط فکر می‌کنم کار باید حرفه‌ای شود. مثل تولیدی‌های خیلی بزرگ که کار را از ابتدا از بافت پارچه تا برش و دوخت و بسته بندی در همان کارگاه انجام می‌شود. تا به بازار برسد. در این چنین جاهایی تمام ضوابط کار باید رعایت شود. ولی وقتی که فروشنده پارچه را به من تولیدی می‌دهد. من آن را به کارگاه برش می‌دهم برای برش و دوخت در یک کارگاه دیگر به صورت مزدی دوزی انجام می‌شود و بعد می‌رسد به دست من کار دست زن و... به این ترتیب هیچ کاری نمی‌شود کرد. چون پراکندگی زیاد است و نمی‌شود دسته جمعی کار انجام داد.
- **واقعا هیچ کاری نمی‌شود کرد؟**
- نه. فقط اگر حمایت دولتی باشد می‌توان امیدی داشت که در زندگی ما تغییر پیش بیاید. من شنیدم که در چین این حمایت هست.
- **می‌دانی کارگران چینی چقدر کم حقوق می‌گیرند؟**
- اگر حقوق‌شان یک دهم کارگرای ماست ولی در حد زندگی‌شان هست. آن طور که من شنیده‌ام.
- **چه زندگی؟ به زندگی خوب و انسانی و مناسب یا بخور و نمیر؟**
- (بعد از کمی فکر) فکر می‌کنم بخور و نمیر وقتی اسم کارگر می‌آید دیگر فقط بخور و نمیر است. فرق نمی‌کند که کجای دنیای باشد.
- **بجز این سختی‌ها چه مشکلاتی داشتید؟**
- از یک زندگی عادی و طبیعی دورم. ساعات کارم خیلی زیاد است. رفت و آمد با فامیل و دوست و آشنا، گردش و تفریح جایی در زندگی ما ندارد چون باید ما همیشه سرکار باشیم تا مخارج مغازه بریباییم. بیشتر اوقات پسرم در خانه تنهاست و باید کارهایش را خودش به تنهایی انجام دهد.
- **هیچ وقت در این مدت با کارفرماهایی روبرو نشدید که تقاضاهای نامشروع از کارگران زن دارند؟**
- خیلی دیدم. ولی در رابطه با خودم نه. یکی اینکه شوهرم با من بود همیشه و یکی اینکه خیلی با مردهای همکار خشن و خشک و عبوس برخورد می‌کنم، به حدی که اجازه‌ی همچو پیشنهاداتی را به آنها نمی‌دهم. ولی خیلی دیدم که سوءاستفاده می‌کنند. توی مزون... کلا فروشنده به عنوان فروشنده آنجا نبود، به عنوان تامین کننده‌ی خواسته‌های کارفرما بود. حتا بعضی از فروشنده‌ها هم با هم رقابت هم داشتند، نوبت داشتند؟! من از دیدن این مساله خیلی رنج می‌بردم. ثبات کاری‌شان را در این می‌دیدند. برای یک خانم که فقط برای کار آمده دیدن و تحمل این شرایط خیلی زجرآور است. من چندی پیش یک خیاط بی‌سواد را دیدم که نه پول دارد و نه قیافه، سطح فرهنگ بسیار پایینی دارد زن و چند تا بچه دارد، با دختر جوانی به مغازه‌ی ما آمد. شوهرم گفت این دوست دخترش است. شاخ درآورده بودم. نه آن دختر درد شأن او بود و نه از او با زن و بچه توقع این کار می‌رفت. فقط برای اینکه آن دختر احتیاج به کار چرخ کاری دارد و این خیاط می‌تواند درکارگاه برای او کار درست کند تن به این رابطه داده بود.
- **خب کسی که بخواهد از این طریق پول درآورد برایش راحت‌تره که سر خیابان بایستد. دیگر این همه بدبختی و خیاطی و کار سخت را هم نباید تحمل کند؟**

- چون نمی‌خواهند مارک روسپی‌گری به‌شان بخورد می‌آیند اینجا، ولی اینجا هم بدتر با آنها برخورد می‌شود.
- **آیا در تمام این سال‌ها که کار کرده اید ندید که کارگران یک حرکت مشترک علیه یک کارفرما انجام دهند. مثلا با هم حساب کارفرمایی را که تقاضای نامشروع دارد را برسند و یا کار دیگر...**

- نه ندیدم. اصلا همبستگی بین کارگران وجود ندارد. چون کارفرما سیاست تفرقه بیانداز و حکومت کن را راه انداخته است. از روزی که در یک کارگاه سه تا نیروی کار می‌شوند یکی را علیه دیگری می‌شوراند. برای اینکه یکی نشوند. با بدگویی این از آن اصلا نمی‌گذارد دوست بین‌شان شکل بگیرد. این که یکی کارش عقب است و دیگری بیاد توی کار بهش کمک کنه اصلا نمی‌گذارد که چنین اتفاقاتی بیافتد.

- **حذف یارانه‌ها چه تاثیری روی کار شما داشته باشد؟**

- اولین یارانه را که دادند یک ماهی کار صنف پوشاک بچه نانشان توی روغن بود و وسط فصل کساد بازار حسابی فروش کردند. ولی بعد دیگه هیچی، جز گرانی. هزینه‌های برق و آب و گازمان خیلی بالا رفته و حسابی ما با مشکل روبرو شده‌ایم. مجبوریم روی قیمت اجناس بکشیم. کلا کارها کسادتر شده است. نماینده‌های اتحادیه‌ها هم مرتب ما را اذیت می‌کنند که چرا قیمت این لباس را اینقدر زدی؟ (لباسی را نشان می‌دهد) این لباس برای من حداقل ۴۰۰ هزار تومان تمام شده ولی اتحادیه می‌گوید باید قیمت بزنی مثلا ۳۰۰ هزار تومان.

- **پس اتحادیه طرف مغازه‌دارها و مزون‌دارها هم نیست؟ پس به نفع چه کسانی کار می‌کنند؟**

- برای ما که ضعیف هستیم همیشه همین طوره. معلوم نیست. برای کله گنده های این صنف یا برای جیب خودشان شاید؟؟!!

- **در خانمه اگر حرفی دارید...**

- حرف آخر اینکه ما باید با هم باشیم و پشت هم را داشته باشیم. مثلا اگر وقتی کاری را همکار من قبول نکرده و قیمت خودش را داده و کارفرما با من تماس می‌گیرد من هم به او همان قیمت را بدهم می‌توان کاری را پیش برد. ولی متاسفانه این وجود ندارد. ولی متاسفانه همکاری داریم که به هر قیمتی حاضر است کار را بگیرد هر جایی که می‌رود برای دیگران سمپاشی می‌کند تا کار را فقط خودش بگیرد. کار را خیلی سریع تحویل می‌دهد با اینکه قیمتش گران تر است ولی می‌تواند آن کار را بگیرد. مثلا کار ده روزه را می‌گوید دو روزه تحویل می‌دهم. من این کار را نمی‌کنم چون باید به کارگرم فشار بیاورم که: " نخور خواب و استراحت نکن این کار را تمام کن." تا اینجوری فکر کنیم و رفتار کنیم نمی‌توانیم شرایطمان را بهتر کنیم.

زیرنویس:

سنگ دوزی: تزیین لباس با دوختن حاشیه‌هایی از سنگ‌های تزیینی و مروارید و ملیله و پولک
کار دست زن: اصطلاحا به کارگری گفته می‌شود که کارهای تزیین لباس (سنگ دوزی، گل دوزی و...) را با دست انجام می‌دهد.

مزدی دوزی: پرداخت مزد بر اساس تعداد تکه‌های لباسی که دوخته می‌شود. مثلا برای دوختن هر درز شلوار لی، یا دوختن یک مانتو مبلغ خاصی پرداخت می‌شود.